

УДК 378:351.

Оксана ПОВСТИН

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна
e-mail: oksana_povstyn@ukr.net

**ДОСВІД НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ
У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ:
УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ**

У статті проаналізовано зарубіжний досвід підготовки фахівців у галузі безпеки людини, а саме формування їх управлінської компетентності. На підставі інформації, яку отримано з офіційних сайтів зарубіжних спеціалізованих вищих навчальних закладів з'ясовано, що головною метою навчання є підготовка фахівців до управління в кризових ситуаціях. Значна увага приділяється механізмам протидії кризовим випадкам шляхом планування, організації та реалізації превентивних дій, у процесі їх перебігу, організації рятувальних заходів, а також ліквідації наслідків. Розглянуто навчальні програми цих ВНЗ, які сконцентровані на підготовці фахівців із питань кризового управління, головним чином для органів і підрозділів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також установ і суб'єктів, що відповідають за безпеку життєдіяльності держави і населення. Запропоновано під час реформування національної системи освіти узгоджувати інновації з міжнародними освітніми моделями і стандартами, усталеними цінностями і спільними цілями.

Ключові слова: вища освіта, безпека життєдіяльності, кризова ситуація, зарубіжний досвід.

Сучасна українська освіта, набуває транскордонного та транснаціонального характеру, що сприяє формуванню єдиного світового освітнього простору шляхом зближення підходів різних країн до організації освіти, визнання документів про освіту інших країн, реалізації міжнародних програм мобільності студентів та професорсько-викладацького складу. Це актуалізує вивчення, осмислення та застосування кращого досвіду організації освітніх систем у розвинутих країнах, передусім Європейського союзу. Приєднання вітчизняної вищої школи до єдиного освітнього простору, зокрема українських ВНЗ ДСНС України, спонукає нас дослідити найбільш важливі аспекти і тенденції розвитку професійної освіти фахівців у галузі безпеки в зарубіжних країнах у площині управлінської підготовки.

Методологію порівняльної педагогіки розробляли Б. Л. Вулфсон, О. М. Джуринський, В. М. Жуковський, С. І. Змійова, К. В. Корсак, Ф. Кумбс, В. І. Луговий, З. О. Малькова, О. В. Матвієнко, Л. П. Пуховська та ін. Вивчення досвіду інших країн, безперечно, допомагає оцінити ефект від різних варіантів стратегічних рішень і впровадження новітніх моделей у національній освіті, що дозволяє мінімізувати можливі помилки, а також порівняти зісвітовою практикою власні рішення, спрямовані на близьку та подальшу перспективу, оцінити їх доцільність і ризики. Звернення до зарубіжного досвіду, таким чином, дає

змогу краще усвідомити вітчизняні освітні проблеми, додаткові смисли, потенційні можливості тощо [4, 87–88].

На думку міжнародних експертів, статус закладів вищої освіти в європейських країнах унаслідок реалізації низки узгоджених реформ, пов'язаних з Лісабонською угодою та Болонською декларацією, значно підвищився. Цей досвід, безперечно, становить інтерес у контексті модернізації підготовки фахівців у галузі безпеки людини у ВНЗ ДСНС України, приведення її у відповідність до вимог часу. Конкретизуємо його стосовно основних тенденцій розвитку професійної освіти фахівців у галузі безпеки в зарубіжних країнах. Метою статті є аналіз переваг і можливості застосування досвіду навчання фахівців у галузі безпеки людини в зарубіжних країнах у контексті їхньої управлінської підготовки.

Передусім доцільно згадати, що позитивний досвід країн Європи доводить ефективність системного регулювання на державному рівні безпеки життєдіяльності в ринкових умовах. Уже кілька десятиліть в Європейському співтоваристві впроваджуються науково обґрунтовані превентивні заходи, що значно знизили кількість техногенних катастроф і зменшили втрати від надзвичайних ситуацій природного характеру [3, 87]. Держави ЄС започаткували роботу зі створення децентралізованої системи освіти в галузі безпеки людини як важливої складової Угоди про основні

небезпеки (EUR-OPA) – договору Ради Європи щодо запобігання, захисту та організації взаємодопомоги під час великих природних і техногенних катастроф [8]. Понад 400 європейських університетів проголосили свою підтримку цієї програми, метою якої є проведення досліджень щодо прогнозування стихійних лих, управління ризиками, посткризового аналізу та реабілітації, і серед них – низка ВНЗ України [2]. Як негативні, на жаль, є підстави назвати тенденції до поступового роздержавлення сектору безпеки життєдіяльності в багатьох розвинутих країнах.

Відзначимо, що не лише в Україні відбуваються процеси реорганізації в підготовці фахівців у галузі безпеки людини (передусім, пожежних і рятувальників). Це загальносвітова тенденція. Наприклад, у Швеції, яка традиційно вважається європейським лідером у цій галузі, донедавна діяли чотири державні пожежні навчальні центри. Сьогодні – лише два, з яких залишиться один, який планують приватизувати. У Великобританії діє потужний, Королівський Її Величності Пожежний Навчальний Центр у м. Мортон-ін-Марш (Moreton-in-Marsh). Нині цей центр із віковими традиціями, який багато в чому є зразком для всієї галузі, поетапно приватизується. Тобто, навіть найуспішніші країни схиляються до думки, що навчальні заклади цієї галузі та навіть самі служби порятунку, зокрема пожежного захисту – занадто важкий тягар для державного бюджету. Все більше надій у Європі покладається на місцеву владу та приватний капітал, а також волонтерство. У Польщі, наприклад, 22 тренінгові пожежно-рятувальні центри будуються за кошти місцевих бюджетів [7].

Волонтерство в галузі безпеки людини за кордоном дуже різноманітне з точки зору його організації не лише в різних країнах, а навіть у муніципальних і територіальних утвореннях. Усталені традиції, пов'язані з місцевими умовами і національним менталітетом зумовили в кожному регіоні свій, достатньо ефективний підхід до єдиної мети – боротьби з пожежами й іншими надзвичайними ситуаціями. У переважній більшості країн рятувальник-доброволець – це сімейна традиція і почесна місія, престиж якої підтримується суспільством і державою. Зокрема, в Австрії виконують обов'язки 2,5 тис. штатних працівники і 257 тис. волонтерів, у Словенії – 550 державних і 60 тис. «вільних» рятувальників, у Франції – 38,7 тис. службовців і 200 тис. добровольців, у Польщі – 28 і 460 тис. відповідно [6].

До недержавних організацій, що опікуються діяльністю фахівців у галузі безпеки людини, належать: EFSCA – Асоціація коледжів європейської

протипожежної служби; STIF – міжнародна асоціація протипожежних і рятувальних служб; FEU – Панєвропейська федерація національних пожежних асоціацій; NFPA – Недержавна пожежна організація в США, що розробляє стандарти з широкого кола рятувальних спеціалізацій; UL – Недержавний пожежний науково-дослідний випробувальний і сертифікаційний центр, найбільший у США. Всі ці асоціації різні за кількістю країн-членів, чисельністю учасників, територіальними ознаками, призначенням і функціями [7].

Розглянемо особливості навчання провідних фахівців у галузі безпеки людини в зарубіжних країнах. Передусім, цікавим є європейський досвід підготовки кваліфікованих менеджерів, здатних працювати й організовувати роботу в надзвичайних ситуаціях. Наприклад, фахівців у галузі безпеки людини за різними спеціалізаціями навчають у шести ВНЗ Євросоюзу, зокрема, в містах Більбао, Дубліні, Марселі та Упсале. У кожного навчального закладу свій провідний напрям, наприклад: «Гуманітарна допомога», «Проведення відновлювальних робіт», «Управління конфліктами» або «Довгострокова допомога країнам, що розвиваються» [5].

У **Німеччині** таких фахівців готують у Рурському університеті м. Бохума. З 1993 р. цей університет пропонує магістерську спеціальність «Гуманітарна допомога» (*Master in Humanitarian Assistance*), в рамках якої в кооперації з іншими ВНЗ Європи навчають майбутніх фахівців із попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій. Студентів вчать діяти, допомагаючи постраждалим у надзвичайних ситуаціях. На кафедрі Міжнародного гуманітарного права цього університету слушно стверджують, що одне з основних завдань у різноманітних кризових ситуаціях – вміти правильно управляти, керувати працею інших і забезпечувати ефективність сумісної діяльності. Це потребує здатності ефективно підбирати персонал та організовувати роботу, тобто бути кваліфікованим менеджером.

Вступити на спеціальність «Гуманітарна допомога» можуть лише ті, в кого вже є вища освіта (як мінімум бакалаврат) в одній із таких галузей: медичній, економічній, юридичній, інженерній або етнологічній. Навчання є міждисциплінарно орієнтованим. Магістратура розрахована на три семестри. Під час першого обов'язковими для відвідування є навчальні дисципліни: менеджмент, антропологія, геополітика, медицина та правознавство. У другому семестрі студенти можуть продовжити навчання в одному з європейських університетів-партнерів. Вибір спеціалізації залежить від того, в якій сфері майбутній фахівець планує працювати в подальшому.

Особливість спеціальності «Гуманітарна допомога» полягає в тому, що значна увага приділяється менеджменту виконання проектів, а також створенню гуманітарних установ та організацій. У рік Рурський університет випускає лише 20 фахівців у цій галузі, і всі вони надзвичайно затребувані. При цьому щорічно на 20 навчальних місць надходить 300 заяв від абітурієнтів. Згідно зі статистикою, лише Євросоюзу кожного року потрібно 140 нових експертів із питань надання гуманітарної допомоги (Червоний хрест, різні комітети і місії ООН, а також благодійні фонди). Випускники спеціальності «Гуманітарна допомога» працюють у галузі безпеки людини в Афганістані, Ефіопії, Йорданії, Південній Кореї, Сомалі тощо [5].

Вищі навчальні заклади Північної Америки приділяють питанням безпеки підвищений інтерес у зв'язку із терористичними актами 11 вересня 2001 року та ін. Навчання та популяризація питань про безпеку ведуться за допомогою різних ресурсів як для студентів, так і професорсько-викладацького складу закладів освіти. При цьому увага звертається не тільки на охорону праці, а й на безпеку у повсякденні та під час надзвичайних ситуацій [1].

Проте, у США відсутня система загальнодержавних вимог щодо освіти і підготовки особового складу пожежно-рятувальної служби. Всі вимоги до підготовки майбутніх рятувальників визначаються на рівні штату, а іноді міста, а також окремого підрозділу. У країні створено та працює декілька десятків пожежних асоціацій і спільними зусиллями вони виробляють і невпинно вдосконалюють рекомендації щодо атестації штатних працівників і добровольців, а також розробляють тренувальні програми. В Америці, країні з найпотужнішою в світі економікою суспільство самостійно вирішує питання свого цивільного захисту, не покладаючись цілковито на державу. До пожежної безпеки залучено сотні тисяч добровольців: з 1,1 млн пожежних 756 тис. (тобто 69%) є непрофесійними рятувальниками.

Державна (федеральна) рятувальна служба в США налічує всього близько 70 осіб, разом із викладачами Пожежної академії поблизу м. Вашингтона. У компетенції кожного штату вибір і затвердження нормативних документів із пожежної безпеки, формування пожежної служби штату та допомога у формуванні муніципальних і добровільних пожежних об'єднань (ДПО). Переважно, на рівні штату створюються підрозділи для боротьби з лісовими пожежами і різні служби спеціального призначення (для ліквідації хімічних катастроф, технологічних аварій, морські рятувальники тощо). Всі інші пожежні рятувальники працюють

в муніципальних, корпоративних (відомчих) і добровільних підрозділах. Найбільш поширена схема комбінованих пожежних депо, де працюють 2–4 професійні фахівці та 10–20 добровольців. Характерною рисою є те, що, на відміну від європейської системи, де всі бійці збираються в приміщенні підрозділу та разом виїжджають на завдання, в Америці після надходження виклику з депо виїжджає рятувальна техніка з черговими штатними працівниками, а добровольці самотужки прибувають до місця надзвичайної ситуації зі своєю амуніцією, екіпіруються на місці та вступають у дію. З огляду на масштаби країни такий порядок збору підрозділу дозволяє скорочувати час прибуття [6].

У Республіці Польщі підготовка фахівців у галузі безпеки здійснюється за спеціальностями «Внутрішня безпека», «Антитерористична діяльність», «Пожежна безпека», «Суспільна безпека», «Кібербезпека», «Слідство та дізнання», «Логістика безпеки життєдіяльності», «Охорона об'єктів та осіб», «Правознавство безпекової галузі», «Кризове управління». Стосовно завдань підготовки фахівців у цій галузі в Польщі, слід зазначити що урядові та самоврядні служби потребують працівників, які здатні управляти людськими колективами в різноманітних кризових ситуаціях, а навчальні заклади країни відповідають тим запитам, які формуються національним ринком праці. Зокрема, випускники спеціальності «Кризове управління» працюють на посадах радника, експерта або інспектора у відділах або центрах кризового управління, підпорядкованих воеводствам, повітовим і гмінним формуванням цивільного захисту країни, а також в установах, які забезпечують оборонні завдання.

Проаналізуємо діяльність найвідоміших у галузі навчальних закладів.

Головна Школа Пожежної Служби (Szkoła Główna Służby Pożarniczej) є відомчим державним навчальним закладом, який здійснює підготовку фахівців із пожежної безпеки для Державної Пожежної Команди Польщі, а також інших служб і підрозділів у царині загальної безпеки й охорони населення. Місією Школи є створення знань, їх поширення та використання через навчання офіцерських кадрів для потреб динамічного розвитку протипожежної охорони, а також оцінювання стану техногенних і природних загроз, охорони життя, здоров'я, майна перед цими загрозами, виховання у студентів почуття патріотизму, жертвовності, дисциплінованості, пошани до служби, а також проведення досліджень із метою саморозвитку та набуття нових знань у галузі безпеки громадян [9].

Цікавою для нас є підготовка фахівців за спеціальністю «Внутрішня безпека», що здійснюється

відділом Інженерії цивільної безпеки. Фахівці за цією програмою готуються до виконання дорадчих, контрольних і адміністративних функцій на різних щаблях державної адміністрації. Випускник повинен:

- розуміти і вміти аналізувати надзвичайні ситуації, що мають місцевий або державний характер, а також оцінювати їх вплив у послідовності: людина – середовище – інфраструктура;
- володіти вміннями і навиками командної роботи, здатністю управляти великими колективами;
- розуміти основні технологічні процеси, що мають вплив на функціонування суспільства;
- під час виконання завдання вміти застосувати фахову літературу, а також нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини в галузі безпеки, діяльності служб, охорони та інспекції господарської діяльності суб'єктів господарювання.

У результаті навчання випускник має оволодіти вмінням комунікації із зовнішнім і внутрішнім оточенням для ефективної реалізації своєї суспільної місії, а саме – охорона життя та здоров'я людини, безпеки середовища й інфраструктури. Фахівець спеціальності «Внутрішня безпека» повинен відповідати сучасним професійним запитам, які розвивають його схильність до виконання керівних, дорадчих і адміністративних функцій на різних рівнях державних і самоврядних структур управління безпекою, володіти комплексною підготовкою до ведення та реалізації всіх елементів і процедур інтегрованої системи управління громадською безпекою, охороною населення й управління ризиком у кожній адміністративній одиниці та на кожному підприємстві. Також його треба підготувати до застосування нових директив, нормативних актів і процедур, що обов'язкові до виконання в Польщі і відповідають світовим стандартам.

Оскільки відповідно до Болонської угоди однією з ознак якісної вищої освіти є міждисциплінарність навчання, слухачі напряму «Внутрішня безпека» формують компетентності не лише з ефективного управління, а також одержують теоретичні знання та практичні вміння з таких напрямів:

- ідентифікація й інвентаризація загроз, а також визначення їх джерел;
- аналіз ризиків виникнення загроз і прогнозування їх потенційних наслідків;
- проектування та впровадження сучасних і ефективних систем управління безпекою в структурних підрозділах місцевих і державних адміністрацій;

- ідентифікація, прогнозування й оцінювання загроз, а також розроблення методів запобігання, протидії та підготовки дій на випадок несприятливих наслідків і кризових ситуацій;
- створення умов, що забезпечують безперервність функціонування рятувальної інфраструктури, та планування попереджувальних дій;
- проектування систем управління безпекою, обслуговування, а також удосконалення процедур цієї системи
- створення організаційних, технічних і фінансових умов ефективного кризового управління;
- організація систем зв'язку та контролю, забезпечення систем спостереження та сповіщення про тривогу;
- створення безпечних умов для населення у кризових ситуаціях;
- забезпечення безперервності функціонування органів державної та місцевої влади;
- здійснення оцінки заподіяної шкоди і розрахунок втрат, що виникли внаслідок катастроф і надзвичайних ситуацій;
- прогнозування надзвичайних ситуацій, розроблення методів і способів протидії їм;
- співробітництво з установами громадського правопорядку;
- застосування на практиці норм цивільного, адміністративного та кримінального права.

Також майбутні фахівці в галузі безпеки набувають уміння користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями з метою прогнозування надзвичайних ситуацій для виконання проектів із професійно орієнтованих дисциплін. Досконале вивчення іноземних мов дозволить майбутнім фахівцям вільно користуватись необмеженим обсягом інформації, спілкуватись із представниками інших країн у професійній сфері та побуті. Сформовані компетентності дають змогу випускникам: ефективно застосовувати комп'ютерні програми з метою ефективного управління в прогностичних дослідженнях і проектних роботах; застосовувати інформаційні системи для планування й організації дій щодо мінімізації наслідків кризових ситуацій; розвивати інноваційність у галузі безпеки.

Отже, в Головній Школі Пожежної Служби відбувається підготовка молодих фахівців у галузі безпеки людини, здатних до виконання професійних обов'язків із цілісним застосуванням інженерних, економічних, правових, організаційних знань задля розвитку та безпеки держави і суспільства.

Вища Школа Безпеки (Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa) – спеціалізований університет із відділеннями в семи містах, і з концепцією безпеки в широкому значенні цього слова. Загальним

напрямом діяльності університету є освіта на рівні вищих професійних досліджень у галузі національної безпеки, внутрішньої безпеки, громадської безпеки, охорони здоров'я, педагогіки, психології та управління. Це перший у Польщі та один з небагатьох університетів Європи, науково-освітня діяльність якого сконцентрована на питаннях безпеки людини – затребуваного напряму на міжнародному ринку праці. Випускники університету здобувають необхідні професійні компетентності та стають основою піонерської команди менеджерів із безпеки, які очікує польське суспільство [10].

Цей ВНЗ виховує студентів та надає їм можливості для особистого розвитку та творчої діяльності в різних сферах, пов'язаних із безпекою людини та суспільства. Це питання є також основним предметом наукових досліджень, консалтингових і консультаційних заходів з активною участю у них студентів. Головною метою навчання є підготовка фахівців до управління в кризових ситуаціях, які повинні вирішувати сукупність питань щодо протидії кризовим випадкам шляхом планування, організації та реалізації превентивних дій, у процесі їх перебігу, організації рятувальних заходів, а також ліквідації наслідків. Програма сконцентрована на підготовці фахівців із питань кризового управління, головним чином для органів і підрозділів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також установ і суб'єктів, що відповідають за безпеку життєдіяльності держави і населення.

Теоретичні та практичні заняття проводять досвідчені педагоги і практики з галузі безпеки, військові, представники поліції, пожежної служби та служб безпеки, які не лише використовують сучасну академічну літературу, а, передусім, діляться своїм досвідом і натхненням. Університет активно розвивається, відкриваючи нові напрями навчання, зокрема у трьох відділах функціонує підготовка психологів, а також розпочалося навчання фахівців з охорони здоров'я. У межах існуючих напрямів навчання створюються нові спеціальності, розроблені з урахуванням очікувань потенційних роботодавців, запитів студентів і досліджень потреб ринку праці. Девізом діяльності всієї академічної спільноти є зміст, закладений в словах: людина – безпека – життєдіяльність, із розрахунком, що випускники керуватимуться в житті та роботі такими цінностями як: честь, гідність і відповідальність, які визначають профіль їхньої підготовки. З метою реалізації цих освітніх завдань у ВНЗ організовані заходи щодо:

- розроблення системних рішень з питань підготовки до безпечної роботи і здорового способу життя;
- упровадження в освітню практику модельних розробок, процедур, методів і технологій формування знань з основних положень безпеки, а також особистої відповідальності;
- співробітництва та взаємодії з різними організаціями, установами і фахівцями, що займаються безпекою і здоров'ям людини;
- сприяння пропагуванню безпечної діяльності людини, визначення відповідної сукупності знань, системи цінностей і положень, формування культури запобігання ризикам для життя та діяльності;
- інтегрованості змісту теоретичного навчання та виховання стосовно безпеки і здоров'я, з практичним професійним життям і поза професійною діяльністю людини;
- включення до навчальних програм проблематики участі неповноправних осіб у суспільних процесах;
- пристосовування освітніх програм в галузі формування безпечних умов життя, науки і діяльності до вимог міжнародного освітнього простору;
- забезпечення високої якості підготовки науково-педагогічних кадрів, всебічно готових до популяризації здоров'я та безпечної життєдіяльності;
- сприяння громадським ініціативам і діям, що ведуть до практичних змін в освітній політиці держави щодо безпеки і здоров'я, через пошук рішень і відповідей на першочергові завдання, які виникають перед польською освітою.

Таким чином, Вища Школа Безпеки здійснює підготовку висококваліфікованих, компетентних, ініціативних фахівців у галузі безпеки людини, що характеризуються високим рівнем професійної етики і здатні конкурувати на сучасному ринку праці.

Загалом у Республіці Польщі добре розуміють важливість завдань, що стоять перед місцевими органами й адміністраціями щодо гарантування охорони життя та здоров'я населення, а також збереження навколишнього середовища. Забезпечується це формуванням взаємопов'язаної системи протидії надзвичайним ситуаціям, спричиненими силами природи, цивілізаційним розвитком або можливими збройними конфліктами. Щоб така система діяла ефективно, налагоджена підготовка керівних і адміністративних кадрів, що є одним з її ключових елементів. Таку кваліфікацію отримують випускники ВНЗ за освітніми програмами «Кризове управління».

Підсумовуючи досвід навчання фахівців у галузі безпеки людини в деяких зарубіжних країнах, зазначимо, що науково-педагогічні працівники навчальних закладів цієї галузі в країнах з розвинутими освітніми системами добре усвідомлюють

свою відповідальність за рівень, результати і якість навчання, належну підготовку випускників до подальшої професійної діяльності, а також створення моделі безпечного життя через всебічне співробітництво з суспільством, для якого безпека є найвищим пріоритетом. Вивчення й осмислення кращого досвіду організації освіти в різних країнах дає змогу в процесі модернізації вітчизняної підготовки фахівців у галузі безпеки людини, зокрема до управлінської діяльності, брати до уваги апробовані заходи, спрямовані на імплементацію міжнародних освітніх норм, угод, стандартів; використовувати загальноприйняті стратегії, ідеї та теорії, спрямовані на вдосконалення управлінської підготовки фахівців; враховувати найбільш вагомі світові тенденції розвитку професійної освіти фахівців у галузі безпеки. Передусім, вважаємо доцільним взяти до уваги концепцію радикального оновлення неперервної професійної підготовки і підвищення кваліфікації керівників усіх рівнів шляхом застосування цільового підходу на основі сучасних дидактичних підходів, у тому числі запозичених із неформальної освіти та підвищення кваліфікації. При цьому під час реформування доцільно узгоджувати інновації з міжнародними освітніми моделями і стандартами, усталеними цінностями і спільними цілями, що за висновком європейських експертів значно підвищує роль і статус навчальних закладів. Також, не зважаючи на тенденції поступового роздержавлення сектору безпеки життєдіяльності, у вітчизняній освіті треба враховувати позитивний багаторічний досвід європейських країн щодо

системного регулювання галузі безпеки людини на державному рівні.

Дослідження свідчать, що державні та самоврядні служби захисту європейських країн потребують працівників, які здатні керувати колективами в різноманітних кризових ситуаціях, і навчальні заклади усіх країн, які готують професійних кадрів із різних спеціальностей, що прямо чи опосередковано пов'язані з особистою та цивільною безпекою, відповідають тим запитам, які формуються національними і загальноєвропейським ринками праці. Вивчення й осмислення кращого досвіду навчання фахівців у галузі безпеки людини в різних зарубіжних країнах спонукає в процесі модернізації вітчизняної підготовки фахівців цієї галузі, зокрема до управлінської діяльності, брати до уваги апробовані заходи, спрямовані на імплементацію міжнародних освітніх норм, угод, стандартів; використовувати загальноприйняті стратегії, ідеї та теорії, спрямовані на вдосконалення управлінської підготовки фахівців; враховувати найбільш вагомі світові тенденції розвитку професійної освіти фахівців у галузі безпеки. У подальших дослідженнях вважаємо доцільним взяти до уваги концепцію оновлення неперервної професійної підготовки і підвищення кваліфікації керівників усіх рівнів шляхом застосування цільового підходу на основі сучасних дидактичних підходів, у тому числі запозичених із неформальної освіти та підвищення кваліфікації. При цьому, за висновком європейських експертів, інновації доцільно узгоджувати з міжнародними освітніми моделями і стандартами, усталеними цінностями і спільними цілями.

Список використаних джерел

1. Гвоздів С. Зарубіжний досвід підготовки молоді до безпечної життєдіяльності / С. Гвоздів // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. – 2016. – № 1. – С. 317-323. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2016_1_64
2. Кузнецов В. О. Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» / В. О. Кузнецов, В. В. Мухін, О. Ю. Буров та ін. // Вища освіта : інформаційний вісник. – К. : Вид-во наук-метод. центру вищої освіти МОНУ, 2001. – № 6. – С. 6-17.
3. Курняк Л. М. Безпека людини – невід'ємна складова характеристики стратегічного напрямку розвитку людства / Л. М. Курняк, О. А. Курняк / Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2012. – № 6. – С. 87-91.
4. Олейникова О. Н. Основные тенденции развития и современное состояние профессионального образования в странах Европейского Союза : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Олейникова Ольга Николаевна. – Казань, 2003 – 374 с.
5. Рятувальники Німеччини там, де потрібна допомога [Електронний ресурс] / Мат-л для сайту НУГЗУ підгот. Лариса Кошеварова ; Національний університет цивільного захисту України. – Режим доступу : <http://nuczu.edu.ua/ukr/news/?id=674>.
6. Себенцов Д. А. Пожарное добровольчество за рубежом / Денис Андреевич Себенцов // Вестник МЧС. – 2011. – № 4 (38). – <http://www.mchsmedia.ru/folder/3228/item/5002542/>
7. Себенцов Д. А. Пожарно-спасательные учебные центры за рубежом [Электронный ресурс] / Себенцов Денис Андреевич // Вестник МЧС. – 2015. – № 12. – Режим доступа : <http://www.extremum.spb.ru/data1/extremum/ex.nsf/>
8. European and Mediterranean Major Hazards Agreement [Electronic resource] // Council of Europe. – Access Mode : <https://www.coe.int/en/web/europarisks/home>.
9. Szkoła Główna Służby Pożarniczej [Electronic resource]. – Access Mode : <https://www.sgsp.edu.pl/uczelnia>
10. Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa [Electronic resource]. – Access Mode : <https://www.wsb.net.pl/uczelnia/odpowiedzialnosc-wizja-misja>.

References

1. Hvozdy S. Foreign Experience in Youth Preparation for Safe Life / S. Gvozdy // Scientific Bulletin of Nikolayev National University named after V.O. Sukhomlynsky. Series: Pedagogical Sciences. – 2016. – № 1. – P. 317-323. – Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2016_1_64
2. Kuznetsov V.O. Concept of education in the direction «Safety of life and human activity» / V.O. Kuznetsov, V.V. Mukhin, A.Yu. Burov and others. // Higher Education: Information Bulletin. – K.: View of the sciences method. Higher Education Center of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2001. – No. 6. – P. 6-17.
3. Kurnyak L. M. Human security – an integral part of the characteristics of the strategic direction of human development / L. M. Kurnyak, O. A. Kurnyak / Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University of Ukraine. – 2012. – No. 6. – P. 87-91.
4. Oleynikova O. N. The main tendencies of development and the current state of vocational education in the countries of the European Union: dis. ... Dr. Ped. Sciences: 13.00.01 / Ol'nikova Olga Nikolaevna. – Kazan, 2003 – 374 c.
5. Rescuers of Germany where there is need for help [Electronic resource] / Matal for NUGZU site preparations. Larisa Koshchevarova; National University of Civil Protection of Ukraine. – Mode of access: <http://nuczu.edu.ua/ukr/news/?id=674>.
6. Sebentsov D. A. Fireguard volunteering abroad / Denis Andreevich Sebentsev // Bulletin of the Ministry of Emergencies. – 2011. – No. 4 (38). – <http://www.mchsmmedia.ru/folder/3228/item/5002542/>
7. Sebentsov D. A. Fire and rescue training centers abroad [Electronic resource] / Sebentsov Denis Andreevich // The Vestnik of the Ministry of Emergencies. – 2015. – No. 12. – Access mode: <http://www.extremum.spb.ru/data1/extremum/ex.nsf/>
8. European and Mediterranean Major Hazards Agreement [Electronic resource] // Council of Europe. – Access Mode :<https://www.coe.int/en/web/europarisks/home>.
9. Szkoła Główna Służby Pożarniczej [Electronic resource]. – Access Mode : <https://www.sgsp.edu.pl/uczelnia>
10. Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa [Electronic resource]. – Access Mode : <https://www.wsb.net.pl/uczelnia/odpowiedzialnosc-wizja-misja>.

Повстын О. В. Опыт обучения специалистов в области безопасности человека в зарубежных странах: управленческий аспект

В статье проанализирован зарубежный опыт подготовки специалистов в области безопасности человека, а именно формирование их управленческой компетентности. На основании информации, полученной из официальных сайтов зарубежных специализированных высших учебных заведений установлено, что главной целью обучения является подготовка специалистов к управлению в кризисных ситуациях. Значительное внимание уделяется механизмам противодействия кризисным случаям путем планирования, организации и реализации превентивных действий, в процессе их течения, организации спасательных мероприятий, а также ликвидации последствий. Рассмотрены учебные программы этих вузов, сконцентрированы на подготовке специалистов по вопросам кризисного управления, главным образом для органов и подразделений государственной исполнительной власти, органов местного самоуправления, а также учреждений и субъектов, отвечающих за безопасность жизнедеятельности государства и населения. Предложено при реформировании национальной системы образования, согласовывать инновации с международными образовательными моделями и стандартами, принятыми ценностями и общими целями.

Ключевые слова: высшее образование, безопасность жизнедеятельности, кризисная ситуация, международный опыт.

Povstyn O. The experience of training specialists in the field of human security in foreign countries: the aspect of management

The article analyzes the foreign experience of training specialists in the field of human security, namely, the formation of their managerial competence. Based on information obtained from official websites of foreign specialized higher education establishments, it has been established that the main goal of training is the training of specialists for management in crisis situations. Considerable attention is paid to the mechanisms of counteraction to crisis cases by planning, organizing and implementing preventive actions, in the course of their flow, organization of rescue activities, and also liquidation of consequences. The curricula of these universities are considered, they are focused on training specialists in crisis management, mainly for the bodies and divisions of the state executive power, local self-government bodies, as well as institutions and subjects responsible for safety of the state and population. It was proposed at reforming the national education system, coordinating innovations with international educational models and standards, accepted values and common goals.

Key words: higher education, life safety, crisis situation, international experience.

Стаття надійшла до редколегії 19.02.2018